

ková a hospodářská. Uvěrní ústavy spořitelen a bank posuzovati dlužno dle spolkového zák. ze dne 26. listopadu 1852 č. 253 ř. z. Organizace spočívá v tom, že poskytne spořitelna nebo banka kruhu úvěrníků, již tvoří dohromady spolek úvěrní, potřebné prostředky peněžné k eskomptu směnek úvěrníky těmito podaných. Úvěrníci ručí zpravidla za všechny závazky všech členů spolku úvěrního v poměru a do výše svého účastenství v úvěru. K přijímání členů a udílení úvěru jim jest dle stanov zpravidla zapotřebí souhlasu orgánů zastupujících zájmy dotyčné spořitelny nebo banky, takže tyto ústavy úvěrní nemají vlastní samosprávy, ač volí samy funkcionáře a censory. Též veškeré hospodaření se jměním přísluší při těchto ústavách úvěrních výhradně dotyčné spořitelně pokud se týče, ústavu bankovnímu. Dle § 83 lit. f zák. z 25. října 1896 č. 220 ř. z. (o přímých daních osobních) podléhají spolky úvěrní, pokud neobmezují činnost svou na své členy, t. zv. výdělkové dani z podniků veřejným účtováním povinných. Spolky úvěrní a záloženské, jejichž sazby odpovídají požadavkům § 1 zák. ze dne 1. června 1889 č. 91 ř. z. jsou však od daně této osvobozeny (§ 84 lit. e cit. z. z 1896).

Spolky zemědělské.

I. Část všeobecná.

Zemědělství lze čilým spolkovým životem mnoho povznésti. Toto přispění jest přímo nutným postulátem, aby mohlo zemědělství existovati a vzkvétati. Účelem zemědělských spolků jest: Povznášení zemědělství vzájemným poučováním, společným opatřením zemědělského inventáře, praktické provádění výzkumů na poli zemědělském a upotřebení nabytých zkušeností, uvědomování si zájmů zemědělských v ohledu hospodářsko-politickém, jakož i obchodním, konečně pak podporování zemědělského školství zřizováním a podporou zemědělských škol a zvláštních kursů, pořádáním výstav a podporováním kočovného vyučování. Mají tedy zemědělské spolky velkou úlohu a téměř nedozírné pole působnosti. Vývoj zemědělských spolků a společností spadá v dobu první polovice 18. století, ve kterém počala se zemědělství v jeho praktickém provádění věnovati větší pozornost a kdy poprvé uvažováno o politických a hospodářských poměrech, jež mají na zemědělství vliv. První zemědělské spolky měly však více povahu vědeckých a sociálních korporací, nežli společností odborných. Směrodatnou byla i v tomto oboru Anglie. Nejstarším zemědělským spolkem jest Society of Improvers in the knowledge of Agriculture in Scotland, v roce 1723 ve Skotsku založená; po ní následovala v roce 1753 založená, vynikající a do dnes plně působící Royal society of agriculture v Londýně.

II. Rakouské zemědělské spolky. První počín ke zřizování zemědělských spolků v Rakousku vyšel od císařovny Marie Teresie, tak jako obdobně v Prusku založil spolky zemědělské sám vrstevník její král Bedřich Veliký. Čilejší život spolkový vyvinul se však v Rakousku teprve ve 2. polovici tohoto století a to v čase, když již se spolky zemědělské ve všech kulturních zemích zdárně vyvinuly a rozšířily, tak že se i rakouské zemědělství vidělo nuceným, nezůstatí pozadu; proto pojato v kruh působnosti ministerstva orby i podporování a provádění evidence všech zemědělských spolků. Povolení k zřízení a ustanovení takovýchto spolků, jakož i povolení změn v jich organizaci neb jejich statutech spadá v působnost ministerstva vnitra resp. financí, jež při tom mají se dorozměti s ministerstvem orby. Co se týče organizace, dělí se spolky ty

v centralisované a necentralisované. První objímají celé okresy neb celou korunní zemi, druhé působí jen v jednotlivých obcích neb menších okrscích. K prvním náležejí c. k. zemědělské spolky, jež zřízeny v každé korunní zemi. Okresní spolky zemědělské jsou v organickém spojení se spolky hlavními. Vedle toho existují mnohé samostatné zvláštní spolky, a to spolky lesnické a honební, spolky k ochraně honitby, zahradnické a ovocnářské spolky, spolky vinařské, spolky pro chov dobytka, spolek pro pěstění hedvábnictví, spolky, kluby a sdružení ku povznesení zemědělství. Ruku v ruce se spolky zemědělskými musí postupovati agrikulturně-technické stanice pokusné, má-li se život spolkový řádně vyvíjeti. Tímto zdravým vzájemným působením zemědělských ústavů badatelských a praktického spolkového života zemědělství se oživuje a podstatně podporuje (viz čl. Stanice pokusné zemědělské).

Spoludědic viz Dědic.

Spoludlužník viz Korrealita.

Spoluporučník viz Poručenství.

Spolurukojmí viz Rukojemství.

Spoluvěřitel viz Korrealita.

Spoluvina (v právu trestním).

I. Pojem.

Názvem »spoluvina« označuje trestní zákon (§§ 5 a 239) a trestní řád (§§ 55 a 320) dvě formy účastenství v širším slova smyslu a to návod a pomahání — vyjma případ příspěvní fyzického, kteréž na vzpomenuých místech zákona účastenstvím se nazývá. (Viz čl. Účastenství.) Ježto o národu pojednáno bylo ve zvláštním článku (srv. čl. »Návod«), sluší zde zmíniti se podrobněji o pomahání.

II. Dopouští se pak spoluviny pomaháním ten, kdo ke spáchání činu trestného úmyslně opatřil prostředky, odstranil překážky nebo jakkoli jinak pachateli nadržoval, pomoci poskytl, k bezpečnému provedení přispěl (§ 5 tr. z.). Vyhledává se tedy k pomahání právě tak jako k návodu (zlý) úmysl, který musí směřovati k tomu, aby nějaký trestný čin (delikt) byl podporován. Podpora tato nesmí se však poskytnouti při spáchání činu trestného, ježto by tu nastal případ spolupachatelství, nýbrž dříve, než delikt spáchán jest. Že správným jest toto rozhodnutí velice sporné otázky co do rozdílu mezi spolupachatelstvím a pomaháním ve smyslu našeho zákona trestního, vidno vedle jiných míst v zákoně i z ustanovení §§ 136 a 137 tr. ř., dle něhož na rovni jsou s přímým vrahem a návodcem vraždy ony osoby, jež přímo při spáchání vraždy samy ruku přiložily nebo jinak účinně spolupůsobily, protivou k těm, kdož vzdáleným způsobem k činu přispěli. (Srv. nál. kas. dv. soud. ze dne 26. srpna 1887 sb. č. 1104). Pomahání může záležeti buďto ve fyzickém vlivu (působení) na pachatele nebo v nějaké vnější podpoře — jako když někdo úmyslně zanedbá povinné činnosti (nál. kas. dv. s. ze dne 10. ledna 1891 sb. č. 1389). O fyzickém pomahání lze mluviti i v tom případě, když při provádění skutku nebylo použito prostředku, který byl pomahačem ve srozumění s pachatelem opatřen (nál. kas. dvoru ze dne 1. října 1880 sb. č. 279). Určitý případ fyzického pomahání vylučuje zákon z pojmu spoluviny a označuje jej účastenstvím. Dle §§ 5 a 239 tr. z. jest totiž účastníkem činu trestného ten, kdo se jen předběžně srozuměl s pachatelem o pomoci po vykonaném deliktu nebo o podílu v zisku a výhodě.